

PERIODICH VERMELI

:: SALUT PÚBLICA :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRAS ::

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Ronda de l' Universitat, 96. BARCELONA

MONTSERRAT

Com ara's tracta de fer que sé jo qué á la imatge de Montserrat, ab motiu de la seva coronació, que tampoch entench qué es aixó de coronar á qui no te necessitat de corona, vaig á dirlos quatre cosetas respecte al origen ó invenció, com diuhen los catòlichs, de aquesta imatge y alguns dels seus miracles; que, com totas las demés, no pot estar sense, puig imatge sense miracles fora 'l mateix que un barco sense timó.

Lo nom de la montanya ja's deu á un miracle més recargolat que 'l renech de un carreter quan l' hi cau la mula, puig *nada ménos* que aquellas montanyas avans eran com las altres, y quan varen crucificar á Jesus l' hi cruixiren los ossos (já las montanyas! já las montanyas!) y's varen trencar com qui parteix un carquinyoli, quedantse com si una serra las hagués partidas, que es com ara están. Per aixó se'n diu, donchs, *Mont-serrat*, ó sia montanya serrada.

Aquesta opinió no cal dir que es propietat de *pares* de la Iglesia, que ho treuhen dels temps que ningú 'n sab res cert, ménos ells, que tot ho saben.

Donchs vuytcents vuytanta anys després de aixó, vetaquí que uns pastorets tornavan lo remat á casa, quan veuhen unas llumanetas com los fochs artificials que surten de un carreró quan fan la festa del barri; y com que alashoras ab aixó dels fochs encara ni tan sols s' habian inventat los mistos d' en Garibaldi, los pastors tingueren ganas de veurels y anaren cap allí de ahont sortian, y sentiren unas fragancias com si hi hagués passat una professó y hagués sembrat lo carrer de romaní y flor de ginesta; tot aixó barrejat ab una música celestial que encantava, la qual no podia pas falta, puig ja se sab que tractantse de miracles lo que més hi abunda sempre es la música celestial.

Més contents que un gos ab un os anaren los pastorets cap al poble, que uns historiadors diuhen era Olesa y altres Monistrol, per con-

tarlos lo que habian vist; pero com sembla que en tot temps hi ha hagut incréduls ab lo d' empassarse sense dificultat cosas que no son naturals, ningú ho volgué creure, pensantse que aquells pastors eran més embusteros que en Calsas.

Quedaren los pastorets ab un *pam de nas* per no ser creguts, y ja casi ells mateixos comensavan á pensarse si efectivament era que habian somiat truytas, quan lo dissapte vinent (puig sembla que ja estava escrit que aquest miracle tenia de efectuarse en dissapte), vejeren altre vegada los fochs, sentiren las olors y sobre tot la música celestial.

Alashoras ells ja no volgueren tornarho á dir al poble, tal vegada per por de que no 'ls cridessin ¡de setze! ó ¡no t' arronsis! pero se'n anaren á veure un rector, que tampoch podém treure en clar si era de Olesa ó de Monistrol, y l' hi esplicaren la cosa; y com ja se sab que en tractantse de miracles lo capellá més tonto fa 'l cap més viu que una mustela, no 't dich tinya si 'l mossen va corre á veure 'ls fochs, á olorar la ginesta y á sentir la celestial musica.

Al dissapte próxim lo miracle no va pas falta á la cita, y 'l rector pogué disfrutar d' aquelles delicias divinas quatre dissaptes seguits.

Convensut plenament lo reverent varó de que aquells fets eran propietat del cel, se'n aná á trobar lo bisbe de Manresa, y 'ls dos convingueren en anar á veure tot alló dels fochs y la música, que tanta honra per l' ánima com profit pe 'ls seus cossos podia dárlos.

Lo dissapte següent hi va 'l bisbe, y com ja se habia fet lo miracle moltes voltas del mateix modo, aquell dia fou augmentat, prenent part uns coros, suposo també escrits en música celestial, que á ben segur ni 'ls del Tívoli ni 'ls del Masini podrian ferlos la competencia.

Lo bisbe obrí uns ulls com unas taronjas á la vista de semblants prodigis, y de pet va decidirse per anar á l' endemá mateix ab numerosa comitiva á enfollar lo niu miraculós.

Y en efecte. Una romeria (que no sé si las fatxas s' assemblarian gayre á las de las que's

fan avuy) va anar ab tota compungió al dit niu y's trobaren allí ab una imatge tan venerable, segons diu l' abat Yepes, que donava espant y assombro als que se la miravan; y tan maca, morena y d' ulls negres, segons diu també un altre abat, fra Pere de Búrgos, que 'ls que la vestian no gosavan mirársela (tal volta per temor de tentacions).

Lo senyor bisbe se carregá la verje en la mateixa cova, posántsela als brassos, y ja os podéu pensar l' alegría y la gatzara de aquella bona gent.

Armaren una professó per endúrse-la, y..... fillets de Deu, segon miracle pe 'ls bigotis.

Com la verje sembla que tenia decidit no moures de la montanya, perque allí l' hi deuhen provar més los ayres, y no se senten may las pudors de las clavegueras de la ciutat, va succehir que aixís que anavan á deixar la montanya camí de Manresa, tots los de la comitiva, igual que si haguessin passat per un carrer del ensanxe en dia de pluja, se quedavan enganxats de peus á terra sens poder tirar avant y no podent portar la imatge, que 'n aquell moment se torná més pesada que las contribucions del govern ó la lectura del *Burinot*.

Tots convingueren per unanimitat en que alló era un nou miracle, é interpretant més be los desitjos de la imatge que nosaltres las intencions d' en Fontrodona quan era del Ajuntament, decidiren deixarla en aquella montanya aixecantli una ermita que, á la vegada que dongués indulgencias, tregués ánimas de pena y totas las demés cosas propias d' aquestas casas, també s' hi fessin bons techs com á Moncada y s' hi recreés lo cos qui tingués prou diners per ferho.

Lo lloch ahont aixecaren l' ermita pot dirse que fou indicat celestialment per medi de un altre miracle més peliagut que l' habilitat d' en Sagasta; y com aqueix articlet ja s' ha allargat més del que jo tenia ganas, ho deixarém pe 'l número que ve, en que veurém una vegada més la má del cel ficada en las cosas de la terra.

Una consideració per' acabar avuy.

¿Cóm es que tots los miracles de la santa religió dels nostres pares, sempre son descuberts per pastors, ó hi figuran pastors, ó s' hi barrejan pastors de un modo ó altre?

Vaig fer aquesta pregunta á un amich meu molt instruit que habia estudiat per capellá y ara fa de ataconador, y va respondrem que aixó dels miracles, sovint anava barrejat ab pastors, perque aquestos cuydan dels remats que donan la llana, «puig repara, me deya, que quan se tracta de fets miraculosos, ja siga per medi de pastors, de bens ó de altres bestias, sempre la llana hi representa un dels papers més principals.»

GIMNÁSTICH

LO FANATISME

SOMNI FANTÁSTICH

I

¿Veyeu una sombra que dú 'l cap tapat, que va ab vestit negre y sense calsat?
 ¿Veyeu per més senyas que porta á las mans un llibre qu' espanta á tots los humans?
 ¿Y veyeu per últim las tacas de sanch qu' en lo vestit porta?
 ¿Sentiu lo nanch nanch de la campaneta de los sentenciats?
 ¿Sentiu los seus passos?
 ¿Que va poch á poch!
 ¿Veyeu sas petjadas com escupen foch?
 ¿Sentiu terremoto que diu será etern?
 ¿Penséu per ventura que ve del infern?
 Lo fa eixa fantasma la sombra que 's veu.
 Pero ¿qui es la sombra?
 ¿No la coneixeu?

¿Es lo Fanatisme!
 Es ell; ell mateix.
 No cal pas dubtarho, be prou que 's coneix.

II

¡Donchs vésten, sí, vésten, horrible fantasma!
 ¡Fuig, sí, vésten prompte d' aquest Principat!
 ¿No veus que 'ns repugnas, fas asco y 'ns pasmas?
 ¡Apartat, oh mónstre, de nostre costat!

Oh! tu, Fanatisme, que vols espantarnos, faré pochos esforços per no tremolar; per fi arriba l' hora en que hem de venjarnos: tos fets més salvatjes te vull recordar.

Si un día vas esser per tot invencible volgüente un imbécil govern absolut, avuy ni 's recorda ja aquells temps terrible y pots molt ben creure que n' ets ja vensut.

III

Per ta culpa, Fanatisme, hem tingut inquisicions, guerras y revolucions.

Tu has ferit lo cristianisme.
 Tu has encés molts fogueras, tu n' has causat molts rencors y has robat la pau dels cors posant al progrés barreras.

Per tu la nació més forta s' ha trobat en grans perills, y de ma patria los fills per tu cert barco s' emporta.

Per tu passen unas cosas que no 's poden explicar, y fora un mal acabar... ¿encara escolto gosas?

Si 't creus guanyar la victoria, t' equivocas, to será.
 Acabém de batallá;
 vejám qui 's queda ab la gloria.

Jo lo Progrés represento; en nom seu vaig guerregant; als homes vaig ilustrant; tot lo que faltu ho invento.

Tu sempre miras enrera reprobant tot lo modern; parlas del cel y l' infern y ets salvatje com la fera.

Tu vols gen encadenada, jo la vull en llibertat;
 tu no vols fraternitat, donchs jo la vull y m' agrada.

Tu ets amich de la Injusticia, no pots veure la Igualtat;
 jo tinch ab eixa amich, mes á l' altre tinch malicia.

En fi, si tens cor de marbre, jo tinch cor acerassat.
 Tas balas no m' han tocat;
 de las meas tu ets cadávre.

Si aborriu lo Fanatisme, per véurel exterminat volgueu sempre Llibertat; pero may Absolutisme.

A. FARIGOLA

Cada día 'm vaig convencent més y més que 'ls enemichs de la familia y la propietat son los neos.

Enemichs de la familia ho son perque voldrian tancar á tot vixxo vivent dintre 'l claustre. També son enemichs de la familia, además d' alló del celibat, per certs misteris d' arcoba que 'm callo per prudencia y saben molt be las nevodas.

Ara en quant á lo enemichs que son de la propietat hi ha molt que parlar. La propietat si es seva prou l' estiman, pero la dels altres...

No tenui de fer mes que saber com se las han manegadas per regalar á la negra imatge de Montserrat una corona que católicament considerada significa molta avaricia, molta estimació de lo supérfluo y pot ser fins molta vanitat.

Ara sabreu lo procediment neo. Los devots richs habían regalat á n' aquella imatge un gran número de joyas de molt valor per ser ó d' or ó de plata. Molts eran recorts de familia, lo cual vol dir que per lo devot regalador valia mil vegadas més la estima del objecte que l' or ó plata del mateix.

Donchs, los amos de Montserrat ho han fet tan be que las alhajas regaladas com á presentallas á la mare de Deu las han venut á pública subasta, com si fossen objectes portats á empenyar y s' hagués acabat lo plasso sense recullirlas los interessats. Y ¡apa, noys! ¿Qui 'n dona més? Aixó sí, á certs católichs no 'ls hi falta bona educació y ho han practicat tot ab gran delicadesa; basta saber que als interessats, als amos de las presentallas, no se 'ls hi ha donat coneixement de res; que traduhit al llenguatge comercial vol dir:

—La intenció dels devots, poch nos importa; que las alhajas sian recorts estimats de familia, tant se 'ns en dona. Aquí la qüestió son quartos; las joyas aquestas son d' or y plata y valen alguns mils duros. Los mils duros volém, que tenim de fer una corona. Vinga subasta. ¿Qui 'n dona més?

Y, apa devots, aneu mirant convertits en objecte de negoci lo que tant estimavau, lo que pot ser recorda una historia de la vostra familia y segurament per cap diner hauriau venut; mireuho ara en mans de qui n' ha ofert més, pot ser en mans d' un argenter que aprofitará la plata pera fondre un busto de la República que servirá de coronament á un tinter ó puny de bastó, aixó si no serveix pera montar ulleras ó construhirne algun instrument quirúrgich, y gracias que no s' aprofiti pera unas arrecadas ó anell que 's regali á una querida.

Lo nostre corresponsal de Vich tirá al correu tres cartas donantnos compte de abusos electorals, que no publicárem per no haber arribat á nostras mans.

Ho sentim, perque hem sabut que hi habia cosas en extrém curiosas de un tal Sr. Xorisso, capitá de La porra.

Y á propósit de correus.

Encara no habiam obert la boca per queixarnos de aquest ram de administració pública que tant deixa que desitjar á Espanya, no obstant y poder ferli molts cárrechs.

Avuy nos trobém que, á pesar de deixar puntualment tots los dijous al mitj dia ó l' més tart á la tarde los paquets de LA TRAMONTANA al correu, tot sovint en poblacions ahont hi ha estació de ferro-carril, com Reus, Tarragona, Tarrassa, Manresa, Girona, Figueras, Sabadell y altres pe 'l istil no 's reben dits paquets fins al dissapte ó al diumenje, es á dir, igual ó després que 'ls setmanaris que 's depositan la nit del divendres ó matinada del dissapte.

La setmana passada, lo paquet de Cornellá pe 'l diumenje encara no habia arribat á son destino, y aixó que dita població está á duas horas escasas de Barcelona.

¿Pot y vol qui deu y puga posar remey á tals anomalías?

Senyor Administrador de correus: desitjém no tenirlo de amohinar gayre.

Lo gobernador de Almería ha infringit la lley electoral de senadors, de una manera escandalosa.

¿Y may dirian qué l' hi han fet?

Res.

Ell ha dimitit.

Se ignora 'l destino que 'l govern li donará.

A Ceuta es segur que no hi anirá; á Cartagena tampoch, y á Tarragona ni pensarhi.

S' instrueix causa contra 'l rector de Grisuela per haber comés abusos electorals.

¿Abusos electorals? No serán aquestos los únichs ni 'ls més dolents.

A Fonz, poble de la provincia de Huesca, partit de Tamarite de Litera, passen cosas molt saladas.

Uns ciutadans que n' han vingut, nos han contat uns cassos com cabassos.

Ab lo seu permís, los en contaré avuy un, y un altre dia un altre.

Quan una familia te 'l pesar de perdre algun de sos individuos, lo rector de Fonz cobra de la casa, vulgas no vulgas, ploris no ploris, set fanegas de blat, y si algú no vol pagarlas, procés al canto... y lo que es més gras, es que 'l reverent prebere ja ha rebut mico del tribunal, que en primera instancia ha fallat contra 'l dit rector.

¡Jó 't floch quina rabieta rectoresca!

La empresa del carril de Saragossa ha rebaixat notablement los preus de passatge per anar á Montserrat.

¿Ho farà aixís mateix aquella empresa lo día que celebrarem grans festes al triunfo de la Llibertat?

Tenim motius per dubtarho.

Lo *Diario de Sabadell* ha sentit dir que la autoritat tracta de fer examinar las calderas de vapor de aquella ciutat á fi y afecte d'evitar desgracias.

Aixó, ahont fa poch temps explotá una caldera causant la mort á dos treballadors, es com si diguessim: *Quant fou mort lo combregaren.*

Lo *Diario* 's felicita per la noticia. Per la nostra part creyém que si la cosa 's fa, sols produhirá algunas primas als encarregats del exámen, y no evitará cap incident en lo successiu; perque encara no s'ha portat cap fabricant á presidi per fer economías que costin la vida als obrers.

Lo bisbe dels católics barcelonins ha sigut nombrat *zenaor*.

Si tingués franquesa ab lo Sr. Urquinaona li recordaria una frase de la seva terra, aquella de *Zapatero á tus zapatos*.

Corria la noticia de haberse suicidat á Londres lo rey del As d'Oros, pero tenim lo sentiment de participar á nostres lectors que la noticia no ha resultat certa, com era d'esperar tractantse del pare dels carlins.

Ja ho diu l'adagi: *Mal' herba may mort*.

La madrilenya *Ilustracion Española y Americana* diu que á Suissa expulsaren al príncep Krapotkine que convertia aquella nació en una casa de bojós propagant la destrucció de tot lo dolent de la societat actual.

¿Qué pot ser aquell que escriu tan á la lleugera?

¿Un ignorant, un ignocent ó un desvergonyit? Pot ser lo primer y segon.

¿Quants en va deixar 'l rey Herodes!

En la iglesia de Sant Vicents de Castellet s'han robat los objectes de dir la missa.

Lo rector se troba molt abatut per tal contratemps. Es natural, ¿qué faria 'n Canonge si li robessen los cubilets?

En una iglesia hi cau un llamp, s'hi passeja com si fos á cal sogre, tira gent per terra y gent á l'ayre, y després del susto general, un mort y varios ferits.

En part los hi está bé. Si en lloch de fer coronas, llantias y calzers posessen para-rayos, tot aixó s'estolviarian.

¿Mes com aquesta gent vol ficar sempre 'l clau per la cabota!

¡Á LA RAMBLA!

.....
¡No t'arronsis!

Quan vejéu una coqueta que va tota ben mudada, que porta vano de moda, las sabatas escotadas, que camina molt depressa y á n'als joves don' miradas; que 'ls hi regala tarjetas que duhen son nom y casa... aquesta sí que sens temer podéu cridarli: *¡A la Rambla!*

Si ab lo carretó dels gossos uns quants municipals passen tot fent la cara de tonto, caminant ab gran catxassa; que l'un ó l'altre requiebros me'n tira á qualsevol raspa; que quan los gossos los veuhien prompte corren á amagarse... á n'aquets també á tot hora podéu cridarli: *¡A la Rambla!*

Si un pagés veyéu un dia un aparador mirantse, que estigui ab la boca oberta badant com un papanatas, que fa mitja hora que mira y encara no vol anarsen, que á tota la gent fa riure per las posicions que gasta... aquest, ab veu que se us senti, podéu cridarli: *¡A la Rambla!*

Si á dintre de una escaleta ó be en una cantonada veyéu dos que molt s'arriaman á cau de orela parlantse; qu'ell es un de aquells Tenorios igualment que 'l rey don Jaume, y ella es una modisteta de la primera volada... aquets també ab veu ben forta podéu cridarli: *¡A la Rambla!*

Quan vejéu... ay, dispenseume, que veig un tipo que passa; es panxut, dú calsas curtas, com un meló té la cara; segons m'han dit, temps enrera manava més que l'arcalde, y era l'home de la broma fent tiberis á Moncada... ja 'l tinch aprop, vá, l'hi crido: *¡No t'arronsis! ¡A la Rambla!*

Esteve FOREST y SICART

A Can Petersbourg continuan agafant la gent á carretadas. L'altre día varen portarne una veixantena al quarto de las ratas, perque eran nihilistas.

Entre ells hi havia 'l general Toff. Aquest mestre á la trassa deu ser un bon Jan, perque s'entretenia en explicar als nihilistas totas las midas que contra d'ells se proposaba pendre 'l govern y especialment lo ministre de la Guerra.

De manera que 'l general Toff sempre enenyaba la gattonera als que la necessitavan.

Quan lo nihilisme te prínceps, generals, jutjes, hicendats, militars de graduació y sabis de tota mena á favor seu vol dir que es cosa forta y poderosa.

¡Obriu l'ull, reaccionaris!

Lo dimoni que tregui l'aigua clara de lo que passa á Argelia.

Sempre 'ls francesos guanyan, y sempre son atacats.

Sembla alló un miracle...

¡Ningú ho entent!

A Atenas, capital de Grecia, s'ha declarat en huelga la policia, perque no 'ls pagavan.

Aquest perill si que no 'l passarem may á Espanya, per duas rahons.

La primera perque podrém no pagar los comptes ó 'ls mestres, pero 'ls polissons... no hi ha cuydado.

Y la segona perque tampoch ells tindrian may necessitat de declarar-se en huelga.

¡Pe 'l que treballan!...

A Chicago s'ha inventat un rellotje contra los lladres.

¡Jo t'flich si aquí á Espanya 's posés un rellotje d'aquestos en cada oficina del govern!

A Siam ha nascut un elefant completament blanch, y l'han declarat Deu, y l'adoran lo rey y 'l poble d'allí.

Aixó 'ls civilisats d'Europa ho trobém molt bárbaro y tonto, pero nosaltres, los amos de la ciencia y de la civilisació, fem pregarias, nos ajonollem y peguem cops de puny al pit devant d'un tros de garrofer ó de figuera, que molt mes servey farian al home fent bullir una olla de monjetas.

¡Ma noy que som civilisats!

EPIGRAMAS

—Cóm es que may caritat á ningú ha fet, señor Lari?
—Per seguir del Evangeli aquell precepte tan sabi que diu: «No fassis al próxim lo que no vulgas que t'fassin.»

A las bodas de Felicia, per 'norabona en Climent va dí al nuvi sens malicia:
—T'acompanyo al sentiment.

Pasmat deya 'l senyor Tous:
—A fe la sorpresa 'm balda; sempre, cad'any que so alcalda s'escau Corpus en dijous.

Rosendo ARÚS y ARDERIU

Conech una senyoreta lletja, bruta y molt deixada, que sent tan mal dressada l'hi diuhen la Merce-neta.

—Manel, ets un xich molt pobra; va dí en Pepet molt cremat; y aquell, qu'es bastant trempat, l'hi va dir:—Vols lo que 'm sobra?

Angel SALABERT

XARADA

Primera es cosa molt grave, tant com segona es lleuger; tercera es herba aromática, dos y quatre tothom té.

Lo tot lo veuréu molts días cridant per eixos carrers, perque ven... ¡oh! tant diriam, que aixís no fariam res.

RUCH NAFRAT

GEROGLÍFICH

VOTE

F SERRA
C BUSCH
A

ACSOIB

SOLUCIONS

Á LAS CABORIAS DEL NÚMERO PASSAT

XARADA: Ra-mo-na

GEROGLÍFICH: Cada casa es un mon

Barcelona. Tipografía LA ACADEMIA, de Evaristo Ullastres
96, Ronda de la Universitat, 96

—Vaja, ¿no se 'n don vergonya?

Fa set mesos que ho té emprés,

y veig que no sab fer més

que pintarme la cigonya.